

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Asiantuntijakuuleminen 21.20.2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain 4 luvun muuttamisesta (HE 114/2025)

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt Kilpailu- ja kuluttajavirastoilta (KKV) lausuntoa yllä mainitusta hallituksen esityksestä. Esityksessä ehdotetaan sairausvakuutuslain muuttamista siten, että Kelan korvaamien taksimatkojen enimmäishintasäätely muutetaan toistaiseksi voimassa olevaksi, sekä 31.12.2026 voimassa oleva matkakustannusten korvausten peruste muutetaan toistaiseksi voimassa olevaksi. Tämä tarkoittaa, että enimmäishintaa käytetään korvausten perusteena silloin, jos Kela ei ole sopinut palveluntuottajien kanssa enimmäishintaa edullisemmasta hinnoittelusta.

KKV pitää perusteluja enimmäishintasäätelyn muuttamiseksi toistaiseksi voimassa olevaksi pääasiassa uskottavina. Enimmäishintasäätely toimii keinona varmistaa Kela-taksipalveluiden kustannusten ennakoitavuus. Esityksessä todetaan, että sääntelyn vakinaistaminen ei estä sairausvakuutuksesta korvattavien taksikyytien kokonaisuuden kehittämistä, ja KKV pitääkin tärkeänä, että julkisten kyytien kokonaisuutta arvioidaan ja kehitetään myös tulevaisuudessa.

Enimmäishintasäätely on tarpeellista silloin, kun markkinat eivät ole aidosti kilpailulliset. Markkinat eivät ole kilpailulliset, jos toimijoilla on markkinavoimaa, jonka ansiosta ne voivat asettaa hinnat kilpailullisen tason yläpuolelle. Tämänlaisissa tilanteissa enimmäishintasäätelyllä voidaan pyrkiä estämään hintojen nousu liian korkealle suhteessa kustannuksiin.

Hallituksen esityksessä todetaan, että enimmäishintasäätely tulee vakinaistaa, jotta vakuutettujen hoitoon pääsy voidaan turvata kaikilla alueilla. Sosiaali- ja terveysvaliokunta on korostanut, että sääntelyn tulee hillitä kustannusten nousua sekä varmistaa palveluiden saatavuus myös harvaan asutuilla alueilla. Enimmäishinnan tulisi olla sellaisella tasolla, että se kattaa palvelun tuottamisesta aiheutuvat kustannukset, sekä mahdollistaa kohtuullisen voiton. Hallituksen esityksen luonnoksesta järjestetyllä lausuntokierroksella KKV kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että sairausvakuutuslaissa olisi syytä säätää täsmällisemmin, miten enimmäishinnat tulisi määrittää¹. KKV huomautti, että hallituksen esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa olisi syytä mainita, että enimmäishintaan sisältyvän kohtuullisen voiton arvioinnissa tulisi ottaa huomioon Kela-kyytien kilpailutuksissa saadut tarjoukset. Esitystä on tältä osin täydennetty

¹ KKV:n 15.7.2025 antama lausunto (KKV/777/03.02/2025)

säännöskohtaisten perustelujen osalta, ja KKV näkee, että nämä täydennykset ovat riittäviä.

Enimmäishinnan asettaminen oikealle tasolle ei ole kovinkaan yksinkertaista. Liian alhainen enimmäishinta voi vähentää taksien tarjontaa silloin, jos kyytien ajaminen käy kannattamattomaksi. Jos Kelan korvaamista taksikyydeistä saatu korvaus on paljon matalampi kuin yksityisistä kyydeistä saatava korvaus, taksiyrittäjillä on kannustin ajaa enemmän yksityisiä kyytejä Kela-kyytien sijaan. Lisäksi on tärkeää tarkastella Kelan korvaamien taksikyytien kehitystä osana julkisesti tuettujen kuljetusten kokonaisuutta, joka sisältää myös hyvinvointialueiden ja kuntien järjestämät kuljetukset. Enimmäishintojen määrittelyssä tulisi myös huomioida eri taksaluokkien suhde niin, että kannustimet ajaa tietynlaisia kyytejä eivät vääristyisi. Jos kyytien ajaminen on kannattamatonta, tämä voi viivästyttää tai jopa estää hoitoon pääsyn.

Suomessa alueelliset erot ovat suuria, ja yhden valtakunnallisen enimmäishinnan määrittäminen voi johtaa siihen, että hinta on joillain alueilla liian korkea, ja toisilla taas liian matala. Hallituksen esityksen perusteluiden muissa toteuttamisvaihtoehdoissa tuodaan esiin malli, jossa hintasäätelyä sovellettaisiin aluekohtaisesti. Esityksessä kuitenkin mainitaan, että tämä vaihtoehto asettaisi eri alueilla toimivat taksialan toimijat eriarvoiseen asemaan, ja että kyseisen mallin hyödyt arvioidaan vähäisiksi verrattuna nykytilaan. KKV pitää näitä perusteluista uskottavina, mutta huomauttaa, että vaikka enimmäishinta asetetaankin valtakunnallisesti, on tärkeää arvioida enimmäishintojen vaikutuksia myös alueellisesti, sillä markkinarakenteet voivat vaihdella huomattavasti eri puolilla Suomea. Jos markkinarakenteet ovat hyvin erilaiset, yhtenäinen enimmäishinta vaikuttaa eri alueilla eri tavalla: joillain alueilla enimmäishinta saattaa hillitä kustannuksia, ja samaan aikaan toisella alueella, se saattaa rajoittaa tarjontaa.

Markkinahinnan yläpuolelle asetetulla enimmäishinnalla ei kilpailullisilla markkinoilla ole vaikutusta hintatasoon. Enimmäishintasäätelyssä on kuitenkin se riski, että se toimii niin sanotusti ankkurina, jota kohti toimijat pyrkivät nostamaan tarjoushintoja. Kelan korvaamisissa kyydeissä tämä riski on erityisesti olemassa silloin, jos markkinat keskittyvät, tai jollain alueilla vain muutama toimija hallitsee tarjontaa. Vaikka edelliseen kilpailutukseen tuli runsaasti tarjouksia, on hyvä huomioida, että tämä ei poista kyseisen ilmiön mahdollisuutta tulevaisuudessa. Tämänkin vuoksi enimmäishintojen määrittelyssä on tärkeää seurata markkinatilannetta ja tarjousten tasoa.

Anni Väättänen
ekonomisti